

Hoogtepunten in de luchtvaart op houten pijpen

Piet Smiesing (pk.smiesing@tiscali.nl)

Inleiding

In de rubriek “Luchtige pijpenpraat” heeft Fred Tijmstra eerder in dit blad aandacht besteed aan afbeeldingen en teksten op doorrokers en plateelpijpen, die hoogtepunten belichten in de geschiedenis van de burgerluchtvaart. Er worden pijpen beschreven die o.a. herinneren aan de London-Melbourne race, waaraan de *Uiver* op 20 oktober 1934 deelnam en aan de kerstvlucht naar West-Indië van de *Snip* in datzelfde jaar. Ook afbeeldingen van luchthelden op plateelpijpen, zoals Jan Olieslagers, werden later, ruim uitgemeten.

Nieuw voor mij is echter, dat die gebeurtenissen uit de geschiedenis van de luchtvaart, zelfs op houten pijpen worden weergegeven. Zo kwam ik onlangs in bezit van een houten pijpje met een klein appelvormig kopje. Op de tige (1) is een antiek vliegtuig afgebeeld en de naam *Pelikaan*.

Afb. 1. Houten pijp “Pelikaan”.

Het mondstuk is samengesteld uit twee delen hoorn. Tussen kop en steel is een koperkleurige metalen ring gemonteerd. (Afb. 1)

De Pelikaan

De *Pelikaan* werd vooral beroemd door de postvlucht Nederland-Indië in december 1933 en was evenals de *Snip* een Fokker F.XVII. Het toestel had drie motoren en werd geregistreerd als PH-AIP. De post, 31.000 poststukken met een gewicht van 187 kilo, zou oorspronkelijk door de snellere *Zilvermeeuw*, een Fokker F.XX, worden vervoerd, maar deze kon door motorpech niet vertrekken. Na een zeer koude en vermoeiende tocht van honderd uur en vijfendertig minuten landden de *Pelikaan* op 22 december op

Tjililitan bij Batavia. Op 26 december startten Smirnoff, Soer, Grosfeld en van Beukering weer voor de vlucht terug naar Schiphol. Hier werden ze opgewacht door een menigte van 12.788 betalende bezoekers. De landing, die pas na drie pogingen slaagde, was rechtstreeks op de radio te volgen! Deze pijp refereert naar deze bijzondere gebeurtenis. De *Pelikaan* werd in september 1936 overgenomen door Air Tropique. De *Snip* en nog een toestel van het type F.XVII de *Oehoe* (later omgedoopt in *Oriol*), bleven tot 1946 bij de KLM in dienst.

Afb. 2. Houten pijpen in de verzameling.

Lindbergh op de houten pijp

Hoewel geen verzamelaar van houten pijpen, zijn er toch een aantal in de verzameling geraakt. (Afb. 2) Op vier houten pijpen vond ik de naam van de luchtheld "Lindbergh" vermeld. Bovendien is op drie pijpen "New-York-Paris" toegevoegd, een verwijzing naar de beroemde vlucht van Charles Lindbergh van New-York naar Parijs. De postvlieger uit Detroit werd in Amerika de "vliegende gek" genoemd omdat niemand geloofde in het slagen van dit enorme waagstuk.

In de vroege van 20 mei 1927 startte Lindbergh de motor van zijn vliegtuigje *Spirit of St. Louis* voor de grote sprong over de Atlantische Oceaan. In het boek "Van Propeller tot Straalturbine" lezen we de volgende dramatische passage in het verslag van de vlucht: "Bijna twaalf uur moet de wereld op het eerste bericht van Lindbergh wachten. Eindelijk, om 19 uur 15, krijgen de miljoenen New-Yorkers de eerste mededeling: "Het vliegtuig Spirit of St. Louis heeft de plaats Saint John op Newfoundland op de aangekondigde tijd in de voorgeschreven koers overvlogen". Toen de stem van de aankondiger

in het grote Yankee-Stadion dit bericht omriep, verhieven de 40.000 toeschouwers, die een boksmatch bijwoonden, zich van hun zitplaatsen, ontblootten hun hoofden en baden gezamenlijk voor die eenzame mens, die boven de duistere waterwoestijn van de Atlantische Oceaan, omringd door een dichte mist, naar het oosten raasde op weg naar Europa.” De volgende dag op 21 mei verdrongen zich duizenden opgewonden Fransen op de boulevards van Parijs. Lindbergh is in aantocht! Door hagelbuien, regen, storm en slaap belaagd, bereikt hij eindelijk, doodvermoeid, na een vlucht van 5400 km, Le Bourget bij Parijs.

Afb. 3. Lindbergh

Afb. 4. Lindbergh New York-Paris Premier.

Lindbergh- pijpen

Een van mijn Lindbergh-pijpen heeft een flinke, houten potvormige kop, waar een cup van meerschium is ingebracht en een ebonieten mondstuk. Het houten gedeelte is met leer bekleed waarop op de linkerzijde in cursief “Lindbergh” is gedrukt. Rechts zien we in drukletters “Meerschaum Lined” en het nummer “37”. (afb. 3)

De volgende pijp heeft eveneens een grote potvormige kop en ebonieten mondstuk. Links is in een ovaal de naam “Lindbergh” aangebracht en daarboven “New-York-Paris” en eronder “Premier” (mogelijk een kwaliteitsaanduiding) en aan de andere zijde de productieplaats “St. Claude” met “3114” (catalogusnummer?). (afb. 4)

Een pijp van donker gekleurd bruyère-hout heeft links de naam “Lindbergh” in een ovaal plus lauwertak en daarboven New-York-Paris. Het mondstuk is van eboniet. (afb. 5) Dan rest nog een bruyère shagpijpje met een koperkleurige met een koperkleurige, metalen ring waaraan een licht gebogen hoornen mondstuk is gemonteerd. (afb. 6) Op de tige zien we weer links in een ovaal “Lindbergh” met daarboven “New-York-Paris” en eronder “Premier”. De toevoeging op de rechterzijde “Made for Holland” geeft duidelijk aan dat deze pijp niet in ons land werd vervaardigd. Mogelijk is deze pijp,

evenals de ander met “premier” gemerkte pijp uit St. Claude afkomstig. Er zullen wereldwijd heel wat pijpen met de handelsnaam Lindbergh in omloop zijn. Dat zal de vliegenier toen geen windeieren gelegd hebben.

Afb. 5. Lindbergh New York-Paris.

Afb. 6. Lindbergh New York-Paris Premier.

Noot:

1 De tige is het stukje houten steel als onderdeel van de kop.

Bronnen:

Leeuw, R. de, *KLM. De geschiedenis van de KLM vanaf 1919*. 1984

Strehl, R. , *Van Propeller tot Straalturbine. De geschiedenis van de luchtvaart*. 1964.

Expositie Archeologische Vondsten Nieuwveen

In de Oudheidkamer van de Historische Kring Liemeer is de expositie “Archeologische Vondsten Kern Nieuwveen” geopend. Deze expositie is gewijd aan de resultaten van de opgravingen die in 2012 en 2013, in samenwerking met de Archeologische Werkgemeenschap voor Nederland (AWN, afdeling Rijnstreek) en de Historische Kring Liemeer, plaatsvonden in de dorpskern van Nieuwveen .Er zijn een viertal complete kleipijpen gevonden en bijna 1.000 pijpenkoppen. Bert van der Lingen heeft het pijpmateriaal inmiddels gefotografeerd, in een database gezet en beschreven. Het is de bedoeling daar op een later tijdstip een publicatie over te laten verschijnen.

Oudheidkamer Liemeer, Kerkstraat 31, 2441 CC Nieuwveen

Openingstijden: Woensdag 19.30-21.30 uur en Zondag 14.00-16.00 uur.

Meer informatie vindt u op www.historischekringliemeer.nl.